

Цезар А. Р., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Жмур Н. В., к.ю.н.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПОЛЬОТІВ В МЕЖАХ ДЕРЖАВНОЇ ТЕРИТОРІЇ

Під міжнародним польотом розуміється всякий політ, при якому перетинається кордон принаймні двох держав. При цьому політ повністю в межах території однієї держави вважається внутрішнім, а виліт у відкритий повітряний простір і політ в ньому носить «міжнародний характер» з точки зору застосування до такого польоту міжнародних правил і в умовному сенсі часто кваліфікується як міжнародний.

Виходячи з принципу суверенітету, держави встановлюють в межах своєї території правила здійснення польотів повітряних суден та інших літальних апаратів [1, с. 67].

Згідно ст. 6 Конвенції про міжнародну цивільну авіацію, яка більш відома як Чиказька конвенція 1944 р. (далі – Конвенція), ніякі регулярні міжнародні повітряні сполучення не можуть здійснюватися над територією або на території Договірної держави, окрім як за спеціальним дозволом або з іншої санкції цієї держави і відповідно до умов такого дозволу або санкції [3].

На практиці право на регулярні польоти в межах своєї території (здійснювані по певних лініях, з певною частотою і по заздалегідь встановленому розкладу) держави переважно надають іноземним державам відповідно до двосторонніх угод про повітряне сполучення. Деякі держави (зокрема, США) додатково видають авіапідрприємствам так звані експлуатаційні дозволи, які містять перелік вимог, яким повинні відповідати повітряні судна, що здійснюють польоти на їхню територію.

Відповідно до ст. 5 Конвенції повітряні судна держав-учасників, які не є повітряними суднами, зайнятими в регулярних міжнародних повітряних сполученнях, мають право за умови дотримання положень Чиказької конвенції здійснювати польоти на територію іншої держави-учасниці або транзитні безпосадочні польоти через її територію і здійснювати посадки з некомерційними цілями без необхідності отримання попереднього дозволу і за умови, що держава, над територією якої здійснюється політ, має право вимагати здійснення посадки [3].

Практика застосування ст. 5 Конвенції 1944 року в частині транзитних нерегулярних польотів без здійснення на цій території комерційних прав суперечлива. Найчастіше для виконання таких польотів потрібно отримати дозвіл, хоча, як правило, в спрощеній формі в порівнянні з

регулярними польотами. Окремі країни допускають на свою територію нерегулярні польоти за повідомленням (диспетчерським дозволом). Що стосується нерегулярних польотів із здійсненням на даній території комерційних прав, то дозвіл на такі польоти є обов'язковим за будь-яких обставин [3].

Вліт на іноземну територію без дозволу є правопорушенням і, за винятком випадків дії «непереборної сили», тягне за собою кримінальну, адміністративну або дисциплінарну відповідальність екіпажу (командира повітряного судна), а також (в окремих випадках) міжнародну відповідальність держави реєстрації судна [2].

За умовами ст. 12 Конвенції держави зобов'язані вживати заходів для того, щоб кожне повітряне судно, яке здійснює політ або маневрує в межах її території, а також кожне повітряне судно, яке має її національний знак, де б воно не знаходилось, дотримувалося чинних на цій території правил і регламентів, що стосуються польотів і маневрування повітряних суден. Кожна держава-член ІКАО має також підтримувати максимально можливу відповідність своїх правил в цій області правилами, які встановлюються на підставі Конвенції.

Польоти іноземних повітряних суден повинні проходити по визначених маршрутах (договірних лініях) з використанням тих аеропортів, які встановлюються самими державами (ст. 68 Конвенції).

За винятком дозволеного транзитного польоту, кожне повітряне судно повинно, якщо це вимагається згідно з правилами конкретної держави, здійснювати посадку в призначеному аеропорту з метою проходження митного та іншого контролю [4, с. 85].

Відповідно до Конвенції кожна держава може в односторонньому порядку забороняти перевезення на іноземних повітряних судах через свою територію військового спорядження і військових матеріалів. В інтересах дотримання громадського порядку і безпеки може бути заборонено перевозити й інші матеріали, але за умови, що в цьому відношенні не буде проводитися відмінностей між своїми повітряними судами, зайнятими в міжнародних сполученнях, і повітряними судами інших держав. А також за умови, що не встановлюватиметься жодних обмежень, які можуть перешкоджати перевезенню та використанню на повітряних судах апаратури, необхідної для експлуатації повітряних суден чи навігації або для забезпечення безпеки членів екіпажу чи пасажирів (ст. 35) [3].

Таким чином, міжнародні польоти в межах державної території детально регламентуються міжнародними нормативно-правовими актами, однак перевагу у встановленні правил таких польотів мають саме держави, над територією яких здійснюються ці польоти.

Література

1. Бордунов В. Д., Верещагін О. М. Міжнародне повітряне право. Київ: Ін Юре, 2013. 389 с.
2. Опис додатків до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію: редакція видань ІКАО від 02.11.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_655 (дата звернення: 02.04.2019 р.).
3. Про міжнародну цивільну авіацію: Конвенція ІКАО від 07.12.1944 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_038 (дата звернення: 02.04.2019).
4. Тимченко Л. Д. Міжнародне повітряне право: підручник. Харків: Право, 2012. 425 с.

УДК 342.951:351:82(043.2)

Цюсьмак А.А., студент,
Інститут права та психології
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
Дуброва Ю.В., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Жмур Н.В., к.ю.н.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВІТРЯНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Правове регулювання повітряного кордону України складається з міжнародно-правових норм (зокрема з норм міжнародно-правових договорів, що є частиною чинного законодавства України, та інших джерел міжнародного права, що є міжнародно-правовими зобов'язаннями для України, наприклад, міжнародно-правових звичаїв) і власне норм національного законодавства України.

Міжнародно-правові норми, що регулюють питання повітряного кордону, є частиною міжнародного повітряного права. Як зазначає О. В. Столярський, міжнародне повітряне право – це галузь міжнародного права, яка охоплює систему норм, що регулюють відносини між державами та іншими суб'єктами міжнародного права з приводу використання повітряного простору з метою здійснення міжнародних повітряних сполучень і гарантування її безпеки.

Сфера дії міжнародного повітряного права охоплює два рівні [1]:

- 1) правове регулювання міжнародних польотів у повітряному просторі певних держав;
- 2) правове регулювання польотів у міжнародному повітряному просторі.

Серед багатосторонніх договорів міжнародного повітряного права слід вказати такі, як:

- Конвенція про уніфікацію деяких правил, що стосуються